

महाराष्ट्र निर्मित मद्य (Maharashtra Made Liquor-MML) हा मद्याचा नवीन प्रकार अंतर्भूत करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन

गृह विभाग

शासन निर्णय क्रमांक :- एमआयएस ०४२५/प्र.क्र. ८३/राउशु-२

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,

मंत्रालय, मुंबई- ४०० ०३२.

दिनांक :- ०७ ऑगस्ट, २०२५

वाचा :-

- १) शासन निर्णय, गृह विभाग, क्रमांक-एमआयएस-१२२४/ प्र.क्र.३४७/ राउशु-१, दिनांक ०९.०९.२०२५.
- २) अपर मुख्य सचिव (गृहनिर्माण) यांच्या अध्यक्षतेखालील समितीचा अहवाल, दिनांक २२.०४.२०२५.
- ३) शासन अधिसूचना, क्रमांक एमआयएस ०४२५/प्र.क्र. ८३(३)/राउशु-२, दिनांक २९.०७.२०२५.
- ४) आयुक्त, राज्य उत्पादन शुल्क, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांचे पत्र क्र. एफएलआर १०२५/ ३९५३/समिती/पाच, दिनांक २३.०७.२०२५.

प्रस्तावना :-

राज्य उत्पादन शुल्कच्या माध्यमातून महसूल वाढविण्याच्या दृष्टीने इतर राज्यातील मद्यनिर्मिती धोरण / अनुज्ञप्ती / उत्पादन शुल्क तसेच, कर संकलन वाढीसाठी राबविण्यात येणाऱ्या चांगल्या पद्धतींचा / धोरणात्मक बाबींचा अभ्यास करून उपाययोजना सुचविण्याकरिता संदर्भ क्र.१ अन्वये अपर मुख्य सचिव (गृहनिर्माण) यांच्या अध्यक्षतेखाली अभ्यासगट गठित करण्यात आलेला होता. सदर अभ्यासगटाने संदर्भ क्र.२ अन्वये अहवाल सादर केला असून सदर अहवाल शासनाने स्वीकारला आहे. प्रस्तुत अहवालातील क्रमांक ६.१.४ अन्वये महाराष्ट्र निर्मित मद्य (Maharashtra Made Liquor-MML) हा विदेशी मद्याचा नवीन प्रकार अंतर्भूत करण्याबाबत पुढीलप्रमाणे शिफारस केली आहे- “ महाराष्ट्र राज्यात रोजगार निर्मिती होण्यासाठी व उत्पादन शुल्कच्या माध्यमातून महसूल वृद्धीसाठी राज्यातील विदेशी मद्य निर्माणी (पीएलएल) त्यांच्या पूर्ण क्षमतेने कार्यरत करण्याकरीता तसेच, देशी मद्य व भारतीय बनावटीचे विदेशी मद्य (IMFL) या दोन्ही प्रकारातील किंमतीतील अंतर भरून काढण्याकरिता महाराष्ट्र निर्मित मद्य (Maharashtra Made Liquor-MML) हा मद्याचा नवीन प्रकार अंतर्भूत करण्यात यावा”.

सदर शिफारशीच्या अनुषंगाने राज्यामध्ये गुंतवणुकीत वाढ होऊन रोजगार निर्मिती होण्यासाठी व उत्पादन शुल्कच्या माध्यमातून महसूल वृद्धी करण्यासाठी राज्यात बंद असलेले पीएलएल घटक कार्यरत करणे तसेच अपूर्ण क्षमतेने चालू असलेले पीएलएल घटक पूर्ण क्षमतेने कार्यरत करणे या करिता धोरण निश्चित करण्याचा प्रस्ताव मा.मंत्रिमंडळाच्या दिनांक १०.०६.२०२५ रोजीच्या बैठकीस सादर करण्यात आला होता. प्रकरणी मा. मंत्रिमंडळ बैठकीत महाराष्ट्र निर्मित मद्य (Maharashtra Made Liquor-MML) हा विदेशी मद्याचा नवीन प्रकार अंतर्भूत करण्यास मान्यता देण्यात आली आहे. सदर मान्यतेस अनुसरून संदर्भाधीन क्र.३ येथील शासन अधिसूचनेन्वये मुंबई विदेशी मद्य नियम १९५३ मध्ये महाराष्ट्र निर्मित मद्य (MML) हा नवीन प्रकार अंतर्भूत करण्याची तरतुद केली असून त्याचे उत्पादन करण्यासाठी शासनास वेळोवेळी अटी विहित करण्याची तरतुद आहे. त्यानुषंगाने आयुक्त, राज्य उत्पादन शुल्क यांचेकडून संदर्भाधीन क्रमांक ४ येथील प्राप्त प्रस्तावास अनुसरून महाराष्ट्र निर्मित मद्य (Maharashtra Made Liquor-MML) या नवीन मद्य प्रकार उत्पादनासाठी आवश्यक अटी / शर्ती विहित करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

महाराष्ट्र निर्मित मद्य (Maharashtra Made Liquor-MML) हा धान्याधारित विदेशी मद्य प्रकार अंतर्भूत करण्यास शासन मान्यता देण्यात येत आहे, या मद्य प्रकारामध्ये केवळ धान्याधारीत मद्यार्कापासून एमएमएल निर्मिती करता येईल.

२. महाराष्ट्र निर्मित मद्य (Maharashtra Made Liquor-MML) या नवीन मद्य प्रकाराचे उत्पादन करण्यासाठी विदेशी मद्य निर्माणी (पीएलएल) घटकांना खालीलप्रमाणे अर्हता धारण करणे आवश्यक राहिल :-

- १) पीएलएल अनुज्ञप्तीधारकाचे नोंदणीकृत मुख्य कार्यालय महाराष्ट्र राज्यात असावे.
- २) पीएलएल अनुज्ञप्तीधारकाच्या कंपनीमध्ये प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्षपणे विदेशी गुंतवणूक नसावी.
- ३) पीएलएल घटकामध्ये किमान २५ टक्के प्रवर्तक (Promoters), अनुज्ञप्तीधारक (Licensee) हे महाराष्ट्र राज्याचे रहिवासी असणे बंधनकारक राहिल.
- ४) पीएलएल अनुज्ञप्तीधारकाच्या नावे नोंदणीकृत व मंजूर भारतीय बनावटीचे विदेशी मद्याचे महाराष्ट्रातील उत्पादित ब्रॅण्ड अन्य राज्यात उत्पादित केले जात असल्यास सदर अनुज्ञप्ती महाराष्ट्र निर्मित मद्य (MML) नोंदणीसाठी पात्र राहणार नाही.

- ५) पीएलएल अनुज्ञप्ती पूर्णपणे भाडे कराराने (Lease) दिली असल्यास ती महाराष्ट्र निर्मित मद्य (MML) साठी पात्र राहणार नाही. तथापि, असा भाडे करार रद्द केल्यास अथवा पीएलएल अनुज्ञप्तीधारकाने पोट-भाडेकराराद्वारे (sub lease) काही क्षमता (ठरावीक बॉटलिंग लाईन) भाड्याने देऊन उर्वरित क्षमता स्वतः कार्यान्वित ठेवल्यास इतर अटीच्या पूर्ततेच्या अधीन राहून असा पीएलएल घटक स्वतः कार्यान्वित ठेवलेल्या क्षमतेच्या मर्यादेत एमएमएल उत्पादनासाठी पात्र राहील.
- ६) पीएलएल अनुज्ञप्ती टाय-अप अंतर्गत कार्यान्वित असल्यास इतर अटीच्या पूर्ततेच्या अधीन राहून महाराष्ट्र निर्मित मद्य (MML) साठी पात्र राहील. तसेच, राज्यामध्ये कार्यान्वित असलेल्या धान्याधारित आसवनी (नमुना-आय) घटकाने धान्याधारित विदेशी मद्य निर्माणी (पीएलएल) अनुज्ञप्तीकरिता इरादापत्र (LoI) प्राप्त करून असा घटक देखील पात्र पीएलएल घटकासोबत टाय-अप अंतर्गत एमएमएल उत्पादन करू शकेल.
३. उपरोक्त प्रमाणे अर्हता धारण करणाऱ्या पीएलएल घटकांनी महाराष्ट्र निर्मित मद्य (MML) या नवीन प्रकाराच्या मद्य उत्पादनासाठी खालील अटींची पूर्तता करणे आवश्यक राहील :-
- १) महाराष्ट्र निर्मित मद्य (MML) या नवीन प्रकाराखाली नोंदणी करण्यात येणारा ब्रॅण्ड हा इतर कोणत्याही मद्य प्रकारात म्हणजेच देशी / भारतीय बनावटीचे विदेशी / बिअर / वाईन यामध्ये राज्यात, देशात किंवा इतरत्र उत्पादनात असता कामा नये.
- २) महाराष्ट्र निर्मित मद्य (MML) चे ब्रॅण्ड मंजूर झाल्यानंतर सदरच्या ब्रॅण्डची मालकी एक वर्षात ट्रेडमार्क कायदा १९९९ अंतर्गत नोंदणी करणे आवश्यक राहील. सदरची नोंदणी ही पीएलएल अनुज्ञप्तीच्या नावाने राहील. सदरची नोंदणी केल्यानंतर संबंधित प्राधिकरणाकडून मान्यता मिळाल्यानंतर १५ दिवसांच्या आत आयुक्त, राज्य उत्पादन शुल्क कार्यालयास सादर करणे आवश्यक राहील.
- ३) महाराष्ट्र निर्मित मद्य (MML) चे उत्पादन करू इच्छणाऱ्यांना केवळ स्वतःच्याच ब्रॅण्डचे उत्पादन करता येईल. तथापि त्रयस्थ व्यक्ती अथवा कंपनीची मालकी असलेल्या ब्रॅण्डचे उत्पादन करता येणार नाही.
- ४) महाराष्ट्र निर्मित मद्याच्या (MML) बाटलीच्या बॅक लेबलवर सोबतच्या परिशिष्टामध्ये विहित केल्याप्रमाणे लोगो ठळकपणे छापणे बंधनकारक राहील. सदरच्या लोगोचा रंग अनुज्ञप्तीधारक लेबलच्या रंगसंगतीनुसार वापरू शकतील. तथापि, बाटलीच्या साईजनुसार फॉन्ट व इतर स्पेसिफिकेशन आयुक्त, राज्य उत्पादन शुल्क यांनी निश्चित केल्याप्रमाणे वापरणे आवश्यक राहील.

५) महाराष्ट्रात विक्री होणाऱ्या महाराष्ट्र निर्मित मद्य (MML) लेबलवर लोगोसह “For Sale In Maharashtra State Only” असे नमुद करणे बंधनकारक राहिल आणि निर्यात होणाऱ्या लेबलवर (Maharashtra Made Liquor-MML) लोगो छापणे बंधनकारक राहिल.

६) महाराष्ट्र निर्मित मद्य (MML) ची तीव्रता ४२.८% v/v किंवा २५ यु.पी. एवढीच राहिल. मात्र महाराष्ट्र निर्मित मद्य (MML) व्होडका व जीन या मद्य प्रकारासाठी मद्यार्क तीव्रता ३७.५ % v/v ते ४२.८% v/v म्हणजेच ३५ यु.पी. ते २५ यु.पी एवढी अनुज्ञेय असेल.

४. उपरोक्त निकष व अटी यांची पूर्तता करण्यासाठी चुकीची माहिती सादर केल्याचे, खरी माहिती लपवुन ठेवल्याचे अथवा वरील अर्हता, अटीचे उल्लंघन केल्याचे निदर्शनास आल्यास महाराष्ट्र निर्मित मद्य (MML) उत्पादनास देण्यात आलेली परवानगी तात्काळ प्रभावाने रद्द करण्यात येईल. तसेच, सदर घटकाने उत्पादित व महाराष्ट्रात वितरीत केलेल्या महाराष्ट्र निर्मित मद्य (MML) मद्यावरील उत्पादन शुल्क व भारतीय बनावटीचे विदेशी मद्यावरील उत्पादन शुल्क यातील फरकाची रक्कम व्याजासह वसुलीस पात्र राहिल.

५. पीएलएल घटकास महाराष्ट्र निर्मित मद्य (MML) उत्पादनाची परवानगी देण्याकरिता खालील प्रक्रीया राहिल.

१) पीएलएल अनुज्ञप्तीधारकास महाराष्ट्र निर्मित मद्य) MML) उत्पादन करण्याची प्रक्रिया (Process of Manufacturing) उत्पादनापुर्वी शासन मान्यता घेणे बंधनकारक राहिल.

२) शासन मान्यता मिळेपर्यंत, अर्हताधारण करण्याचा प्रस्ताव आयुक्त, राज्य उत्पादन शुल्क कार्यालयास प्राप्त झाल्यानंतर, संबंधित अर्जदाराच्या प्रस्तावित ब्रॅण्डचे लेबल नोंदणीची पुर्व प्रक्रिया करता येईल. (जसे-लेबल हरकती करिता नोटीस बोर्डावर लावणे, इत्यादी)

६. महाराष्ट्र निर्मित मद्य (MML) हा भारतीय बनावटीच्या विदेशी मद्याचाच नवीन प्रकार / वर्ग असल्याने त्याची विक्री एफएल-२, एफएल-३ या अनुज्ञप्तीमधूनच करण्यात यावी.

७. महाराष्ट्र निर्मित मद्य (MML) या नवीन मद्य प्रकारावरील उत्पादन शुल्काचा दर व एमआरपीचे सुत्र हे अनुक्रमे शासन अधिसूचना, क्रमांक एमआयएस ०४२५/प्र.क्र. ८३(१)/राउशु-२, दिनांक २१.०७.२०२५ व शासन अधिसूचना, क्रमांक एमआयएस ०४२५/प्र.क्र. ८३(२)/राउशु-२, दिनांक २१.०७.२०२५ अन्वये विहित केल्याप्रमाणे राहिल.

८. या अनुषंगाने भविष्यात राज्य शासनाकडून वेळोवेळी विहित करण्यात येणाऱ्या अटी व शर्ती सर्व घटकांना बंधनकारक राहतील.

९. उपरोक्त धोरणाच्या अंमलबजावणीसाठी आवश्यक अनुषंगिक सूचना आयुक्त, राज्य उत्पादन शुल्क, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई, यांनी त्यांच्या स्तरावरून जारी कराव्यात.

१०. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२५०८०७१९१८३८३२२९ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने स्वाक्षार्कित करण्यात आला आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(रविंद्र औटे)

सोबत- परिशिष्ट

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा. मुख्यमंत्री यांचे अपर मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई-३२.
२. मा. उप मुख्यमंत्री (नगरविकास) यांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई-३२
३. मा. उप मुख्यमंत्री (राउशु) यांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई-३२.
४. मा. मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई-३२.
५. अपर मुख्य सचिव (राउशु), गृह विभाग, यांचे वरिष्ठ स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई-३२.
६. अपर मुख्य सचिव (वित्त), यांचे वरिष्ठ स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई-३२
७. आयुक्त, राज्य उत्पादन शुल्क, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
८. सर्व विभागीय उप आयुक्त, राज्य उत्पादन शुल्क.
९. सर्व अधीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क.
१०. राउशु-२ (संग्रहार्थ).

शासन निर्णय क्रमांक :- एमआयएस ०४२५/प्र.क्र. ८३/राउशु-२, दिनांक :- ०७ ऑगस्ट, २०२५
सोबतचे परिशिष्ट

